

Kommunestyret

Deres ref.:

Vår ref.:

Saksbehandler:

Dato:

23/19 - 35

Hege Svendsen

28.04.2023

Svar på Interpellasjon til kommunestyret 02.05.2023 fra Stian Frank (H) - status for brukerstyrt personlig assistanse

I henhold til kommuneloven § 11-2 kan kommunestyret sende ordfører forespørsler i form av en interpellasjon eller et spørsmål i saker utenfor sakslisten. I henhold til kommunestyrets reglement § 20 a. er en interpellasjon en forespørsel som oppfordrer til en avklaring eller vurdering av prinsipielle forhold, herunder ansvars- eller årsaksforhold. I tilknytning til en interpellasjon kan interpellanten fremsette forslag. Interpellasjoner skal sendes skriftlig til ordføreren minst 8 dager før møtet hvis den skal besvares i møtet.

Stian Frank (H) fremmet følgende spørsmål til kommunestyret 02.05.2023

De fleste mennesker ønsker å leve frie og selvstendige liv. Dessverre møter mange med nedsatt funksjonsevne hindre som gjør det vanskeligere å jobbe, bo som man vil eller å delta og medvirke aktivt i samfunnet på lik linje med andre.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er i hovedsak en alternativ måte for kommunen å organisere praktisk bistand på. BPA skiller seg ut fra den mer tradisjonelle tjenesteproduksjonen ved at det er den funksjonshemmede selv som bestemmer hvordan assistansen skal være. BPA kan også gis til funksjonshemmede barn som et alternativ til avlastning. I slike tilfeller er det foresatte eller andre nærstående som fungerer som arbeidsleder for ordningen.

BPA gir funksjonshemmede muligheten til å leve et mest mulig normalt liv på lik linje med alle andre. Høyre ser derfor på BPA som et tilbud som gjør det mulig for alle å leve frie og selvstendige liv. BPA er også et viktig likestillingsverktøy, ettersom den eliminerer barrierer og muliggjør deltakelse på alle samfunnsarenaer. Ordningen er også et viktig ledd i å etterleve FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Tidligere var tilgjengeligheten på BPA avhengig av hvor du bodde. Høyre i regjering sørget for å sikre frihet og selvstendighet for mottagerne av tjenester ved å rettighetsfeste Brukerstyrt Personlig Assistanse.

Navnet på ordningen er ikke tilfeldig. Rettigheten skal være BRUKERSTYRT og PERSONLIG. Hensynet til den som mottar tjenesten skal stå øverst.

BPA er også iht. Helse og Omsorgsdepartementet en alternativ måte å organisere kommunale helse og omsorgstjenester på. En slik alternativ måte å organisere tjenestene på krever økonomi til å gjøre

det. Kommunene ble derfor kompensert for dette med ekstra frie midler. Det spiller heller ingen rolle om tjenesten leveres av kommunens egne ressurser eller et privat alternativ. Rettigheten tilhører mottager.

Interpellanten forstår at det å omorganisere tjenester iht rettigheten kan være komplisert og at det kan ta tid å organisere og omstille. Videre er det fortsatt rom for tolkning og ulik praksis i den enkelte kommune rundt hvordan tjenestene organiseres og utføres. Spørsmålene under er derfor utformet for å avdekke status for innføring av denne type tjenesteleveranse, samt en del prinsipielle avklaringer som interpellanten oppfatter å være mulige for den enkelte kommune.

Spørsmål:

- Hvordan organiserer og styrer Eidsvoll Kommune tjenesteproduksjonen til BPA?
- Hvordan opplyser Eidsvoll Kommune mulige rettighetshavere om alternativene BPA innebærer?
- Hvordan oppmuntrer og involverer Eidsvoll Kommune mulige rettighetsmottagere å ta eierskap til tjenesteleveransene de har rett på, samt sørge for at de forblir brukerstyrte?
- Har Eidsvoll Kommune inngått rammeavtaler eller tilsvarende med private tilbydere eller leverandører av BPA relaterte tjenester?
- Hvor mange søkere på BPA har Eidsvoll Kommune hatt pr år i perioden 2015 – 2022, og hvor mange mottar BPA i Eidsvoll Kommune i dag?
- Hva er hovedårsakene og kriteriene for å innvilge og/eller avvise BPA til en søker?
- Hvordan løser Eidsvoll Kommune BPA når en eller flere rettighetshavere har delvis eller helt delt hjem, bosituasjon eller behov?
- Hvordan vurderer Eidsvoll Kommune hensynet til kommuneøkonomi og tjenesteproduksjon mot å oppnå faktisk brukerstyrt personlig assistanse til rettighetshaver?
- Hvordan forholder Eidsvoll Kommune seg til behovet for tjenesteleveranse på natt som en del av BPA?
- Hvordan opplever Ordfører at mottagerne av BPA er fornøyde med tjenestene?
- I media og gjennom dialog med mottagere av BPA tjenester opplever vi i Høyre et visst gap mellom det som forventes og det som leveres innen BPA tjenester. Hvordan tenker Ordfører vi best kan sikre at tjenestene er brukerstyrt og at tjenesteleveransen er slik som forventet?

Svar fra ordfører:

- *Hvordan organiserer og styrer Eidsvoll Kommune tjenesteproduksjonen til BPA?*

BPA-ordningen er organisert som en del av Hjemmebaserte tjenester og tildeles etter søknad hvor et tverrfaglig vurderingsteam gjør en vurdering før enkeltvedtak fattes. All oppfølging og opplæring av BPA-assistenter og arbeidsleder (brukere/pårørende) organiseres også fra Hjemmebaserte tjenester.

- *Hvordan opplyser Eidsvoll Kommune mulige rettighetshavere om alternativene BPA innebærer?*

Brukere/pårørende informeres om valgmulighetene BPA-ordningen innebærer, det vil si at man kan velge mellom kommunalt ansatt assistent eller assistent fra privat leverandør.

- *Hvordan oppmuntrer og involverer Eidsvoll Kommune mulige rettighetsmottagere å ta eierskap til tjenesteleveransene de har rett på, samt sørge for at de forblir brukerstyrte?*

«Arbeidsgiveransvaret kan ligge hos kommunen, hos en privat tjenesteleverandør eller hos brukeren. Med unntak av at kommunen ikke kan pålegge brukeren selv å være arbeidsgiver, er beslutningen om hvem som skal være arbeidsgiver omfattet av kommunens frihet til å organisere tjenestene. Kommunens beslutning om dette kan ikke påklages.» Rundskriv 1-9/2015 (Rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse BPA).

Arbeidsgiver har hovedansvaret for assistentene. En viktig del av vurderingene i BPA-ordningen er brukers evne til å administrere og lede arbeidet til assistentene, i dette ligger også ansvaret for at bestemmelsene i AML overholdes. Det må gjøres en konkret vurdering av om bruker er «skikket, kompetent og tilstrekkelig motivert» til å påta seg dette ansvaret. Arbeidsledelse betyr at bruker/pårørende er med på annonseutforming, intervjuer og ansettelse. Når ansettelse er gjennomført skal arbeidsleder koordinere og planlegge arbeidsoppgaver og arbeidstid/turnus.

Under vurderingen, før tildeling av BPA, har kommunen dialog med bruker/pårørende om organisering av tjenesten som BPA, er den riktige tjenesten. Dersom BPA anses riktig, vil det være en videre dialog om gjennomføring, som nevnt over. I Rundskrivet anbefales det å ikke benytte nærstående personer som foreldre/pårørende som assistenter, noe som også er praksis i kommunen.

- *Har Eidsvoll Kommune inngått rammeavtaler eller tilsvarende med private tilbydere eller leverandører av BPA relaterte tjenester?*

Eidsvoll kommune har, gjennom rammeavtaler i ØRIK, avtale med 13 leverandører av private BPA-leverandører, i tillegg til at kommunen selv har ansatte BPA-assistenter.

Gjeldende rammeavtale for ordningen gikk ut i februar i år, men er forlenget til august og det er igangsatt forberedelse til ny konkurranse for tjenestekonsesjon. En egen faggruppe, sammensatt av representanter for de seks kommunene i regionen, utarbeider konkurransegrunnlaget i samarbeid med ØRIK.

Det har vært gjennomført et større arbeid med å vurdere BPA ordningen nasjonalt, noe som framgår av NOU 2021:11 "Selvstyrt er velstyrt". Staten har ønsket en gjennomgang med bakgrunn i at utvalget skulle utrede, vurdere og fremme forslag til hvordan brukerstyrt personlig assistanse kan utformes slik at ordningen fungerer etter hensikten, herunder bidrar til å oppnå målet om likeverd, like muligheter uansett bosted, likestilling og samfunnsdeltakelse for funksjonshemmede, gode arbeidsforhold for assistentene og bærekraft i ordningen. Ordningen skulle defineres som et likestillingsverktøy, og ikke en helseordning, og utvalget skulle se på hvordan brukerstyrt personlig assistanse kan innrettes for å sikre deltakelse i arbeid, utdanning og fritidsaktiviteter. Utvalget skulle også vurdere hvordan BPA fungerer som likestillingsverktøy for barn og unge, og vurdere grenseflatene mot andre offentlige tjenester som barnehage, skole og SFO. Det skulle ligge til grunn at ordningen fortsatt skal være et kommunalt ansvar og at ordningen skal være økonomisk bærekraftig over tid.

Mye tyder på at BPA-ordningen er i endring og skal utvides. Imidlertid er det ikke kommet direktiver eller lov-/forskriftsendringer som gir anvisning på endring av praksis. Dette betyr som regel at det skal gås flere runder omkring temaet, og at kommunen inntil videre skal praktisere ordningen som før.

Det må presiseres at rekruttering til assistenter i BPA-ordningen er svært utfordrende, både for kommunen og private leverandører. Dette kan bl.a. skyldes at det er krevende å jobbe i private hjem over tid, samt at det kan være ubekvem arbeidstid.

- *Hvor mange søkere på BPA har Eidsvoll Kommune hatt pr år i perioden 2015 – 2022, og hvor mange mottar BPA i Eidsvoll Kommune i dag?*

Eidsvoll har pr. i dag 23 brukere med vedtak om BPA. 11 av disse driftes av kommunen selv, mens 12 har privat leverandør.

- *Hva er hovedårsakene og kriteriene for å innvilge og/eller avvise BPA til en søker?*

I første omgang må det gjøres en vurdering av om bruker er i behov av assistanse eller helsehjelp/behandling/rehabilitering. Dersom det er behov for tiltak med krav om medisinskfaglig kompetanse, er ikke BPA en riktig og forsvarlig tjeneste.

Kommunen har utarbeidet kriterier for tildeling av BPA. Kriterier for å tildele begrunnes i følgende forhold:

- Søker må være folkeregistrert i Eidsvoll
- Søker har langvarig behov for personlig assistanse. Med langvarig menes behov over 2 år.
- Søker har tjenestebehov på over 25 timer per uke. Der behovet er mellom 25 og 32 timer pr uke, kan kommunen velge å organisere tilbudet på annen måte dersom kommunen kan dokumentere at slik organisering av tjenesten vil medføre vesentlig økt kostnad for kommunen.
- Søker må kunne påta seg ansvaret for å være arbeidsleder. Dersom søker på grunn av ung alder, kognitive funksjonsnedsettelse eller lignende, ikke kan ta ansvar for arbeidslederrollen, kan en annen person ivareta arbeidslederrollen. Denne personen må være mye til stede/daglig og kjenne søker godt.
- Momenter som vektlegges i denne vurderingen er blant annet om BPA vil gi søker muligheten til studier, arbeidsdeltakelse eller lignende, eller på annen måte må antas å bidra vesentlig til brukerens livskvalitet.
- Ved vurdering av BPA hvor flere virksomheter er involvert skal saken drøftes i Koordinerende team (eksempel psykisk syke og mennesker med utviklingshemming) for å drøfte hvor tjenesten best kan utføres.

Dersom kriteriene ikke er oppfylt, vil bruker få avslag på BPA, men få tilbud om annen organisering av tjenester de kan ha rett på.

- *Hvordan løser Eidsvoll Kommune BPA når en eller flere rettighetshavere har delvis eller helt delt hjem, bosituasjon eller behov?*

Kommunen vurderer rettigheten og tildeling av BPA i h.h. til kriteriene, men uavhengig av hvor bruker bor eller oppholder seg.

- *Hvordan vurderer Eidsvoll Kommune hensynet til kommuneøkonomi og tjenesteproduksjon mot å oppnå faktisk brukerstyrt personlig assistanse til rettighetshaver?*

Tjenester som utføres i brukers hjem, koster som regel mindre enn tjenester som gis i institusjon, bl.a. fordi det ikke er knyttet formelle kompetansekravet til en BPA-assistent. BPA-ordningen er ikke helsehjelp eller behandlingstilbud, men assistanse/praktisk bistand for å kunne gjennomføre dagliglivets gjøremål. På generelt grunnlag har ikke kommunen anledning til å la hensynet til økonomi veie tyngre, enn brukers rett til tjenester.

- *Hvordan forholder Eidsvoll Kommune seg til behovet for tjenesteleveranse på natt som en del av BPA?*

Hovedregelen er:

Rett til BPA omfatter ikke tjenester som krever flere enn én tjenesteyter til stede eller natttjenester, med mindre brukeren kontinuerlig har behov for slike tjenester. Dersom brukeren har behov for punktvisse natttjenester, har ikke vedkommende rett til BPA i dette tidsrommet. Om natten må bistandsbehovet dekkes i form av øvrige helse- og omsorgstjenester fra kommunen.

Ordfører ønsker å svare på de to siste spørsmålene samlet. Når det gjelder hvor fornøyde mottakerne av BPA er med tjenesten, så kjenner jeg til de som er godt fornøyd og de som ikke er fornøyd. Nå det gjelder den siste kategorien, så er det jo slik at de har anledning til å klage til statsforvalter, både på selve vedtaket og på utførelsen av tjenesten. Samtidig handler dette kanskje mest om en forventningsavklaring mellom kommune/privat leverandør og tjenestemottaker. Vi har jo en interpellasjon fra Christoffer Nyborg (H) i dag som peker på behovet for serviceerklæringer – og det støtter jeg. Serviceerklæringer vil nettopp kunne bidra til en gjensidig forventningsavklaring og dermed også en bedre tjenesteleveranse.

Ordfører vurderer at det kan være mange uklarheter rundt BPA-ordningen og jeg foreslår derfor at både KRFF og Hovedutvalg for helse, omsorg og forebygging får en grundig orientering om ordningen, helst før sommeren.

Videre ønsker ordfører å informere om følgende som er behandlet i GRIP når det gjelder BPA.

Dagens kontrakter med leverandørene av tjenestekonsesjon brukerstyrt personlig assistanse (BPA) utløp i februar 2023 men er forlenget til august 2023. Arbeide med utlysning startet i november 2022 og det ble etablert en faggruppe med representanter fra kommunene. Dokumentene fra forrige utlysning ble tatt som utgangspunkt og ble oppdatert uten store endringer. Tjenestekonsesjonsdokumentene er utarbeidet i henhold til gjeldende lovverk. Tjenestekonsesjonen ble publisert 13.01.2023.

Den 23 januar mottok ØRIK en e-post fra ordførerne i Gardermoregionen med anmodning om å stanse utlysningen. Samme dag ble utlysningen avlyst. Bakgrunnen for dette var særlig to punkter i utlysningsteksten Assistansen skulle bare gis i kommunen: Som da betyr at funksjonshemmede her skulle nektes å reise for eksempel til Lillestrøm eller Oslo. Noen ville kalt dette kommunearrest.

I tillegg skulle man ikke tillate og overføre ubrukte timer fra en måned til en annen. Dette er i strid med den såkalte Østensjødommen i Oslo Tingrett, som slo fast at man fritt kan overføre ubrukte timer innenfor et kalenderår.

GRIP, har så hatt saken oppe der ØRIK har orientert om videre prosess. Vedtak ble som følger.

Styret tar til orientering nytt forslag til kravspesifikasjon for utlysningen av BPA. Styret anbefaler at saken behandles i de respektive kommunestyrene første halvår 2023. Saken kommer til politisk behandling i Eidsvoll før sommeren

Med hilsen

Hege Svendsen
Fung. ordfører

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur